

Amos 8 : 4 – 7 en Lucas 16 : 1 - 8

Preekschets Vredeszondag

Jezus vertelt ons van een econoom.

Een econoom is in problemen geraakt. Zijn werkgever ziet de samenwerking niet langer meer voor zich. Daarmee zal een belangrijke bron van inkomsten dus komen te vervallen. Dit verhaal vertelt wat deze econoom doet, hoe hij zijn toekomst veilig probeert te stellen, zaken gaat regelen.

Het lijkt een raar verhaal en al helemaal op Vredeszondag.

Maar gelukkig lezen we het verhaal uit Amos ernaast.

Dit verhaal geeft ons namelijk context.

Amos is een van de zogenoemde kleine profeten.

Hij leefde rond 750 voor Christus in Tekoa in Juda, een eindje onder Bethlehem. In zijn tijd ziet hij de wereld veranderen van een agrarische samenleving tot een stadscultuur. De economische ongelijkheid ziet hij toenemen en dit legt een grote druk op het onderlinge samenleven.

Amos ziet het en roept vol passie op tot een gedragsverandering. Hoe kunnen mensen zo opgaan in macht en geld en medemensen zoveel kwaad doen?

Hij roept op om te keren, vandaag nog om te keren.

Jezus vertelt een lastige gelijkenis die de nodige uitleg vergt.

Het ging namelijk tegen wet en profeten in om rente te berekenen. Maar vervolgens waren allerlei manieren om daar creatief mee om te gaan. De meest gebruikelijke wijze was iets anders op te schrijven dan er daadwerkelijk uitgeleend werd. Valsheid in geschrifte dus. Maar dan moet de rentmeester zijn boeken komen brengen bij zijn heer, en voordat hij dat doet stelt hij orde op zaken. Hij roept de schuldenaars bij zich en laat ze één voor één bij hem komen. De boeken gaan open en de aanvankelijke leningen worden weer opgetekend, en met deze gecorrigeerde boeken meldt hij zich bij zijn meester. Deze meester heeft natuurlijk door wat er gebeurd is, een dergelijke correctie kan niet onopgemerkt blijven. Maar hij prijst de rentmeester om dit creatieve boekhouden. Niet alleen heeft hij hiermee de wet gevolgd en de valsheid in geschrifte ongedaan gemaakt, hij heeft zich ook nog geliefd weten te maken bij de schuldenaars. Hij heeft bovendien niets weggenomen bij zijn heer, maar datgene waar hij recht op heeft in de boeken opgetekend. De onrechtvaardige rente heeft hij ongedaan weten te maken, hij heeft het handig en slim gedaan. Het is het verhaal van de eerlijkheid en de omkeer van een oneerlijk man.

Lucas heeft het, veel meer dan de andere evangelisten, met regelmaat over arm en rijk. Hij is heel kritisch op rijkdom. Bij de veld/bergrede klinkt bij hem bijvoorbeeld "gelukkig zijn de armen", Matteüs spreekt over de armen van geest. In het evangelie naar Lucas klinkt vanaf het begin die roep om ommekeer, in de lofzang van Maria klinkt het al. Lucas ziet scherp hoe "de mammon" mensen in de greep kan krijgen. Zeker wanneer geld mensen in de greep krijgt en zij erdoor geleefd worden gaat het mis.

In een Joods verhaal vraagt iemand waarom geld zulke rare uitwerkingen kan hebben, waarom het mensen zo egoïstisch kan maken. Een wijze stelt daarop een tegenvraag: Wat zie je als je uit het raam kijkt? De vrouw antwoordt: Ik zie mensen. De wijze vraagt daarop: En wat zie je als je in een spiegel kijkt? De vrouw zegt: Ik zie mezelf. De wijze zegt: Dat is wat rijkdom doen kan met mensen; wanneer je door een raam kijkt zie je anderen, maar zodra je er een laagje zilver achter het glas zet, zie je alleen jezelf nog.

De stap van geld naar oorlog is niet een heel grote. Veel oorlogen draaien om geld en bezit. Dat is ook één van de redenen voor de oprichting van de Europese Unie of toen nog Gemeenschap geweest. Een economische samenwerking, want wanneer mensen een wederzijds financieel belang hebben zullen ze minder snel gaan vechten zo was het idee, een verstandig idee want zo heeft het ook gewerkt.

Vredeszondag

Het thema vrede kan verlamkend werken, je kunt er flink mee in je maag zitten als predikant of betrokken gemeentelid.

Want oorlog lijkt overal en onophoudelijk. Vredeszondag kan voelen als een druppel op een gloeiende plaat, al die grote geopolitieke zaken, wat kun je er mee?

Een eerste belangrijk punt is dat vrede natuurlijk meer is dan de afwezigheid van oorlog. Niet voor niets is het ook een begroeting: je wenst elkaar vrede.

En dat is niet iets vaags van eens... ooit...

Vrede wordt in de Bijbel juist heel concreet gemaakt.

Wanneer je bijvoorbeeld de vergezichten van vrede van de profeten leest gaat het om zorg voor wie kwetsbaar is, over eerlijke rechtspraak. Het heeft niet alleen te maken met veiligheid, maar ook met dat de relaties goed zijn, er voldoende te eten is en geen grote zorgen zijn om de toekomst.

Daarmee is vrede dus veel breder dan de afwezigheid van oorlog.

Dus als je je stem niet mag laten horen.

Als de rechtspraak corrupt is.

Als een tiran je land heeft bezet.

Als er een grote kloof is tussen arm en rijk.

Dan is er geen vrede.

Ook als er wellicht tijdelijk minder drones en bommen neerdalen.

Dan is er geen vrede.

Toen ik net begonnen was als krijgsmacht predikant werd ik op de militaire academie bijgeschoold op militaire kennis en vaardigheden. Een van de zaken die we daar leerden was dat als de commandant het grotere plaatje schetst en aangeeft wat zijn of haar doel is - het oogmerk van de commandant - jij dan vervolgens bedenkt wat dit vervolgens betekent voor jou, op jouw plek, in jouw rol.

Het is dus zo dat wanneer je het grotere doel kent er vervolgens altijd iets gedaan kan worden. En dat is denk ik ook zo met vrede. We kunnen allemaal op onze eigen plek iets betekenen, een verschil maken. Wellicht niet direct voor het grote hoog

over, maar op ieder niveau kan er aan vrede gewerkt worden, aan een eerlijkere wereld. Aan bestrijding van armoede, aan opkomen voor anderen.

Het andere was een recente (her)ontdekking. Juist als je ontdekt dat je maar weinig grip hebt op de grote zaken, zoals de vragen van oorlog en vrede. Ook dan helpt het wanneer je in elk geval iets doet. Door iets te doen merk je namelijk toch dat je verschil kunt maken en hoewel dat niet direct iets betekent voor het grotere plaatje merk je toch dat je een gevoel van grip krijgt. Daarmee kun je de eventuele verlamming bij wat te groot lijkt om aan te kunnen pakken de baas. Ze bent weer aan zet.

Dus ook als het voelt als iets kleins, doe het, het helpt!

Leonie Bos, krijgsmachtpredikant.